

Date: 17th August-2026

YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA MA’NAVIY QADRIYATLAR VA KOMIL INSON KONSEPSIYASI

Alimuxammadova Gulsevar Xaydar qizi

Nizomiy nomidagi O‘zMPU Tarix fakulteti “Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi” yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida ma’naviy qadriyatlarning o‘rni, ularning yosh avlod tarbiyasi va jamiyatning ijtimoiy-ma’naviy rivojlanishiga ta’siri tahlil qilinadi. Shuningdek, komil inson konsepsiyasining mazmun-mohiyati, tarixiy va zamonaviy ildizlari hamda uni ta’lim-tarbiya jarayonida qaror toptirishning muhim jihatlari yoritilgan. Ma’naviy qadriyatlar milliy o‘zlikni anglash, vatanparvarlik, insonparvarlik, halollik, adolat, mas’uliyat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning muhim omili sifatida baholanadi. Maqolada Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi doirasida inson qadrini ulug‘lash, ma’naviy-ma’rifiy muhitni yaxshilash va barkamol avlodni tarbiyalash masalalariga alohida e’tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, ma’naviy qadriyatlar, komil inson, ma’naviyat, milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, ta’lim-tarbiya, yoshlar, vatanparvarlik, inson qadri, ma’rifat, fuqarolik mas’uliyati.

Аннотация: В статье анализируется роль духовно-нравственных ценностей в развитии Нового Узбекистана, их влияние на воспитание молодого поколения и социально-духовное развитие общества. Раскрывается содержание концепции совершенного человека, её исторические и современные основы, а также основные направления формирования личности в образовательном и воспитательном процессе. Духовные ценности рассматриваются как важный фактор формирования национального самосознания, патриотизма, гуманизма, честности, справедливости, ответственности и гражданской позиции. Особое внимание уделяется вопросам повышения духовно-просветительской культуры и воспитания гармонично развитого поколения в рамках стратегических реформ Нового Узбекистана.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, духовные ценности, совершенный человек, духовность, национальные ценности, общечеловеческие ценности, образование, воспитание, молодежь, человеческое достоинство, просвещение, гражданская ответственность.

Abstract: This article analyzes the role of spiritual and moral values in the development of New Uzbekistan and their influence on the education of the younger generation and the socio-spiritual development of society. The content of the concept of the perfect person, its historical and modern foundations, as well as the main aspects of its implementation in the educational process are examined. Spiritual values are considered an important factor in developing national identity, patriotism, humanism, honesty, justice, responsibility and civic awareness. Particular attention is paid to strengthening the spiritual and educational

Date: 17th August-2026

environment, respecting human dignity and raising a harmoniously developed generation within the framework of the development strategies of New Uzbekistan.

Keywords: New Uzbekistan, spiritual values, perfect person, spirituality, national values, universal human values, education, upbringing, youth, human dignity, enlightenment, civic responsibility.

Bugungi kunda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlarning asosiy maqsadlaridan biri inson manfaatlarini ta‘minlash, jamiyatning ijtimoiy-ma‘naviy muhitini yanada yaxshilash va har tomonlama rivojlangan avlodni tarbiyalashdan iborat. Yangi O‘zbekiston g‘oyasi nafaqat iqtisodiy va siyosiy yangilanishlarni, balki jamiyat ma‘naviy hayotining yuksalishini ham nazarda tutadi, negaki har qanday davlat taraqqiyotining barqarorligi, avvalo, uning fuqarolarining bilim darajasi, ma‘naviy dunyoqarashi, axloqiy fazilatlari va Vatanga bo‘lgan munosabati bilan chambarchas bog‘liq. O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasida inson huquqlari, erkinliklari va qadr-qimmatini ta‘minlash davlat faoliyatining muhim tamoyillaridan biri sifatida belgilangan va bu esa mamlakat taraqqiyotida inson omilining ahamiyati tobora ortib borayotganini ko‘rsatadi. Ma‘naviy qadriyatlar jamiyatning tarixiy xotirasi, milliy o‘zligi va axloqiy mezonlarini mujassamlashtiradi. Ular avloddan avlodga o‘tib, shaxsning dunyoqarashi va xulq-atvorini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan, milliy qadriyatlarni umuminsoniy tamoyillar bilan uyg‘unlashtirish Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining muhim ma‘naviy asoslaridan biri hisoblanadi. Ma‘naviyat tushunchasi insonning ichki dunyosi, axloqiy qarashlari, e‘tiqodi, bilim va tafakkuri, ezgulikka intilishi bilan bog‘liq murakkab ijtimoiy hodisadir. Ma‘naviy qadriyatlar esa inson va jamiyat hayotida muhim ahamiyatga ega bo‘lgan axloqiy, madaniy, tarixiy va ijtimoiy mezonlarni ifodalaydi. O‘zbek xalqining ma‘naviy qadriyatlari tarkibida kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, mehr-oqibat, saxovat, mehmondo‘stlik, oilaparvarlik, Vatanga sadoqat, ilmga intilish kabi fazilatlar alohida o‘rin tutadi. Ushbu qadriyatlar xalqimizning ko‘p asrlik tarixiy tajribasi davomida shakllangan. Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Yusuf Xos Hojib, Alisher Navoiy kabi mutafakkirlarning asarlarida ham inson kamoloti, ilm-ma‘rifat, axloq va ezgulik masalalariga katta e‘tibor qaratilgan. Masalan, Alisher Navoiy ijodida komil inson g‘oyasi insonning ma‘naviy yetukligi, ilmga intilishi, adolatparvarligi va xalq manfaatiga xizmat qilishi bilan bog‘liq holda talqin etiladi, tarixiy-ma‘naviy merosdan foydalanish zamonaviy tarbiya tizimi uchun muhim metodologik manba bo‘lib xizmat qiladi. Biroq milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazishda ularni zamonaviy demokratik tamoyillar, inson huquqlari va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish muhimdir. Komil inson tushunchasi Sharq tafakkurida uzoq tarixga ega. U insonning nafaqat bilimli, balki axloqan yetuk, ma‘naviy barkamol, jamiyat oldidagi mas‘uliyatini anglaydigan va ezgu maqsadlar sari intiladigan shaxs sifatida shakllanishini anglatadi. Komil insonni shakllantirish jarayonida bilim va tarbiya bir-biridan ajralmas tushunchalar hisoblanadi. Faqat bilimning o‘zi insonni komillikka olib kelmaydi. Bilim axloq, mas‘uliyat, vatanparvarlik va insonparvarlik bilan uyg‘unlashgandagina ijobiy

Date: 17th August-2026

ijtimoiy natija beradi. Zamonaviy sharoitda komil inson konsepsiyasini quyidagi asosiy fazilatlar orqali tavsiflash mumkin:

1. mustahkam bilim va zamonaviy dunyoqarash;
2. mustaqil va tanqidiy fikrlash;
3. yuksak axloqiy fazilatlar;
4. Vatanga sadoqat;
5. inson huquq va qadr-qimmatini hurmat qilish;
6. qonunlarga rioya qilish;
7. ijtimoiy mas'uliyat;
8. mehnatsevarlik va tashabbuskorlik;
9. milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat;
10. ma'rifat va ilmga intilish.

Shunday qilib, komil inson konsepsiyasi faqat shaxsiy fazilatlar yig'indisi emas, balki insonning jamiyat bilan o'zaro munosabatini ham ifodalovchi kompleks tushunchadir. Yangi O'zbekistonning rivojlanish jarayonida "inson qadri" tamoyiliga alohida e'tibor berilmoqda. Inson qadrini ulug'lash shaxsning huquq va erkinliklarini ta'minlash bilan bir qatorda uning ma'naviy va intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni ham anglatadi. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida inson qadrini yuksaltirish, ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash, ta'lim va tarbiya sifatini oshirish, yoshlarni qo'llab-quvvatlash kabi ustuvor yo'nalishlar belgilangan. 2023-yil 30-aprelda referendum orqali qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yangi tahririda ham inson huquqlari, ta'lim, madaniyat, yoshlar va oila bilan bog'liq muhim konstitutsiyaviy kafolatlar mustahkamlangan va bu jarayonlarning barchasi jamiyat taraqqiyotida inson omili hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi, iqtisodiy, siyosiy va texnologik rivojlanishning natijadorligi ham ma'lum darajada ma'naviy yetuk, bilimli va mas'uliyatli fuqarolarga bog'liq. Yoshlar jamiyatning eng faol va istiqbolli qatlamidir. Shu sababli ularning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish davlat va jamiyat taraqqiyotining strategik vazifalaridan biridir. Axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan bugungi davrda yoshlar turli xil axborot oqimlari ta'sirida yashamoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar bir tomondan bilim olish va muloqot qilish imkoniyatlarini kengaytirs, ikkinchi tomondan turli yot g'oyalar va zararli axborotlarning tarqalishiga ham sharoit yaratishi mumkin. Shu sababli yoshlarning axborot madaniyati va media savodxonligini oshirish ma'naviy tarbiyaning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Yosh avlodni tarbiyalashda oilaning, ta'lim muassasalarining, mahallaning va keng jamoatchilikning hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'rgatish samarali natija beradi, yoshlar qalbida Vatanga muhabbat, tarixiy merosga hurmat, ona tiliga e'tibor, ilm-fanga qiziqish va jamiyat oldidagi mas'uliyat tuyg'ularini shakllantirish komil inson tarbiyasining muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi. Yangi O'zbekiston sharoitida ma'naviy taraqqiyotning muhim sharti milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'unligini

Date: 17th August-2026

ta'minlashdir. Milliy qadriyatlar xalqning tarixiy tajribasi va madaniy o'zligini ifodalasa, umuminsoniy qadriyatlar barcha insonlar uchun umumiy bo'lgan tinchlik, adolat, erkinlik, inson qadr-qimmati va bag'rikenglik kabi tamoyillarni qamrab oladi. Ularning uyg'unligi shaxsning milliy o'zligini saqlagan holda dunyo hamjamiyatida faol ishtirok etishiga imkon beradi. Bugungi yosh nafaqat o'z tarixini va milliy madaniyatini yaxshi bilishi, balki boshqa xalqlar madaniyatiga hurmat bilan qarashi, global muammolarni anglay olishi va zamonaviy bilimlarni egallashi zarur. Shu nuqtayi nazardan, komil inson — o'z milliy ildizlariga hurmat bilan qaraydigan, shu bilan birga, umuminsoniy qadriyatlarni tan oladigan, mustaqil fikrlaydigan va jamiyat rivojiga hissa qo'shishga intiladigan shaxsdir. Komil insonni tarbiyalash uzluksiz jarayon bo'lib, u oiladan boshlanadi va ta'lim muassasalari, mahalla hamda jamiyat tomonidan davom ettiriladi. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida yoshlarning nafaqat kasbiy bilimlarini, balki ijtimoiy va ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirish muhimdir. Buning uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq:

1. ta'lim jarayonida milliy tarix va ma'naviy merosni chuqur o'rgatish;
2. talabalarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish;
3. kitobxonlik va ilmiy izlanish madaniyatini keng targ'ib qilish; To'rtinchidan, yoshlarning ijtimoiy loyihalar va jamoat ishlaridagi ishtirokini qo'llab-quvvatlash;

4. media va axborot savodxonligini oshirish;
5. ta'lim va tarbiyada shaxsga yo'naltirilgan yondashuvdan foydalanish.

Bunday yondashuv yoshlarning intellektual, axloqiy va ijtimoiy salohiyatini birgalikda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekiston taraqqiyotida ma'naviy qadriyatlar va komil inson konsepsiyasi o'zaro chambarchas bog'liq bo'lgan muhim ijtimoiy-ma'naviy omillardir. Jamiyatning barqaror rivojlanishi faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan emas, balki fuqarolarning ma'naviy yetukligi, bilim saviyasi, axloqiy mas'uliyati va Vatanga sadoqati bilan ham belgilanadi. Komil insonni shakllantirishda milliy qadriyatlarni asrab-avaylash bilan bir qatorda, umuminsoniy tamoyillarni ham keng qaror toptirish zarur. Ayniqsa, yosh avlodning ta'lim-tarbiyasiga zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ularda mustaqil fikrlash, vatanparvarlik, insonparvarlik, adolat va mas'uliyat tuyg'ularini rivojlantirish Yangi O'zbekistonning ma'naviy taraqqiyotiga xizmat qiladi. Shu ma'noda, ma'naviy qadriyatlarni rivojlantirish va komil insonni tarbiyalash bir martalik vazifa emas, balki uzluksiz va tizimli jarayondir. Bu jarayonda oila, ta'lim muassasasi, mahalla, davlat va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'naviy yetuk, bilimli va faol fuqarolar avlodini shakllantirish Yangi O'zbekistonning uzoq muddatli taraqqiyotini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. – Toshkent, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.

Date: 17th August-2026

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni, 2022-yil 28-yanvar.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy hujjatlari va ma’naviy-ma’rifiy sohadagi normativ-huquqiy hujjatlar.
5. O‘zbekiston Respublikasida ta’lim va yoshlar siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar.

